



Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 44 Volume: 9 Issue: 44

Haziran 2016 June 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇOCUK KİTAPLARI VE OKUMA ALIŞKANLIĞI CHILDREN'S BOOKS AND REDING HABIT

Zehra D. EROĞLU*

Öz

'Ağaç yaş iken eğilir' sözünden hareketle, şayet kişide bir eylemin alışkanlık haline getirilmesi hedefleniyorsa, erken yaşlardan itibaren okuma kendisine sevdirmelidir. Çocuk kitapları çocuğun okumayı sevmesinde, ileriki dönemde bunu alışkanlık haline getirmesinde en etkili kitaplardır. Geleceğin okuyan bireylerini yetiştirmeyi önceliyorsak, bütün çocuk kitaplarının kahramanlarını ve konularını doğru seçmeli, onlar için cazip olan iyi belirlenmeli. Bir edebî eser olan çocuk kitabı çocuğa çok güzel duygular, hazlar verebileceği gibi, kötü etkileşimlerde de bulunabilir. Bu sebeple edebî eserler hazırlanma aşamasında çok dikkatli olunmalı ve büyük bir titizlikle 'çocuk kitapları' meselesi ele alınmalıdır. Oluşturulacak edebî eser, çocuğun zevklerine, tercihlerine, kendin özgü gerçekliğine, hayallerine, algılamasına ve özellikle yaşına uygun olmalıdır. Nitelikli çocuk kitapları, çocuğun bilişsel, zihinsel, dilsel, sosyal becerilerini geliştirir ve ona belli bir estetik zevk kazandırır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Kitapları, Çocuk Edebiyatı, Okuma Alışkanlığı, Çocuk Gerçekliği, Çocuğa Görelik.

Abstract

On the basis of the famous proverb -- You cannot teach an old dog new tricks, reading activity should be ingratiated in childhood if it is aimed to get an individual adopt it as a habit. Children's books are the most efficient books that can make a child love the activity of reading and have the habit of reading in the future. If it is prioritised to raise the individuals of the future who have reading habit, it is important to choose the "right" protagonists and subjects for all of the children's books, and what appeals to the children most should be determined. A children's book, as a literary work, can give a child very good emotinons and pleasures but it can also interact with them in a bad way. Thus, when literary works are being edited, it is significant to be careful and to deal with the matter of "children's books" scrupulously. The work to be created should be appropriate for the children's pleasures, preferences, idiocratical authenticity, dreams, perception and especially for their age. A qualified children's book improves a child's cognitive, mental, linguistic, social skills and makes them have impeccable aesthetical taste.

Keywords: Children's Books, Children's Literature, Reading Habit, Reality of Child, Appropriateness for Child.

ÇOCUK KİTAPLARI VE OKUMA ALIŞKANLIĞI 1. ÇOCUĞUN KİTAPLA TANIŞMASI

Kendisine ne okunduğunu, ne anlatıldığını bilmesede de, resimleri çok güzel olan kitabın içinde bulunan harflere ve ebeveynin ağız hareketlerine bakarak, onun huzur dolu sesini dinleyen çocuklar erken yaşata dinleme becerisini kazanmış, uzaktan da olsa okumayla selamlaşmış çocuklardır. Harflerle ağız hareketleri arasındaki sihirli bağı çözebilen çocuk, konuşmayı ve aynı zamanda kitabın da konuşan, konuşturan bir varlık olduğunu keşfeder. Okumak, kitaptaki resimleri konuşturmak onun dünyasında. Çocukta okuma kültürü, kitabın konuşturulmasıyla başlayan, zaman içinde gelişen uzun ve eğlenceli bir süreçtir. Bu uzun yolculukta, ona refakat eden en önemli rehberi ebeveynidir. Alışkanlık, bir şeyin aşınası olmakla başlanılan bir tutumdur. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanması, elbette onun 'kitap' adı verilen nesneyle erken dönemde tanışması ve aşına olmasıyla oluşan bir durumdur.

Okuma kültürü edinimi çocukta kademeli bir seyir takip eder. Okuma becerisinin kazanımı öncesi ve sonrasıyla birbirine bağımlı ve birbirini bütünleyen diğer becerilerin de varlığını zorunlu kılar. Bir becerinin kazanımı, bazen bir diğer becerinin kazanımı olduğu gibi sonucu da olabilir. Aşamalı bir süreç olan okuma ediniminin ilk basamağını 'dinleme alışkanlığı' oluşturur. Bunun akabinde sırayı 'okuma-yazma becerisi' izler. Kazanılan 'okuma becerisi' eğer başarılı bir eğitimle 'okuma alışkanlığı becerisi'ne dönüştürülebilirse bir sonraki adımda 'eleştirel okuma becerisi' ve 'evrensel okuryazarlık becerisi' birbirini takip eder (Sever, 2012: 4).

Başarılı bir okuma başlangıcı için önemli olan dört unsur vardır. Bunlardan birincisi, çocuğun dil açısından zengin bir çevreye sahip olmasıdır. Okumayı teşvik eden ve çocuk için model olan, çocuktaki okuma eylemini takdir eden yetişkinlerin bulunması ise ikinci önemli unsurdur. Somut işlemlere ulaşılması ve etkili bir öğretim programının olması da şarttır. Diğer koşulların da eşit olduğu varsayılırsa, yani çocuk en azından ortalama zihinsel yeteneklere sahipse ve duygusal ya da fiziksel herhangi bir sorun mevcut değilse, bu dört unsurun bulunması, çocuğun okumayı zorlanmadan ve severek öğrenmesini sağlayacaktır

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi.

(Elkind, 1999: 117). Çocuğun okuma becerisini kazanmasıyla birlikte dili kullanma becerisi de gelişecektir. Çocuğun dil becerisini geliştirmede çevresel etkenlerin yanı sıra, anne ve babasıyla iletişim kalitesi, oynadığı oyunlar, okuduğu kitap sayısı da önemli rol oynar (Yavuzer, 2012: 93).

Çocuğun kitapla iletişimi ve ona duyduğu merak, okul öncesi dönemde başlar. Dil becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerin fazlalıkları ve çeşitlikleri miktarınca, zenginleştirilmiş tecrübelerle, çocuğun yaşamının ilk yıllarında etkili olmaya başlar. Çocuğa okunan masallar, ninniler, öyküler, tekrarlanan çocuk şarkıları, şiirleri ve bunların tümünün kulakta kalan tatlı melodileriyle, çocuk dünyasında konuşma ve yazma diline dair bir merak uyandıracaktır. Bu tür aktiviteler neticesinde oluşturulan merak, ileride kazanılacak olan 'okuma becerisinin' ilk basamağını oluşturur (Yavuzer, 2011: 45).

Çocuk kitaplarının en önemli işlevlerinden biri de şüphesiz çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmasıdır. Fakat bu kazanımın elde edilmesi çocuğun kitapla tanışmasına gelinceye değin, çok erken yaşlardan başlayarak, hatta daha anne karnındaki son aylarda aldığı çağrışımlarla başladığı bütün uzmanların çok iyi bildiği bir gerçektir. Eğitimcilerin çoğu, okuma alışkanlığının belirtildiği gibi anne karnından başlayarak okul sıralarına kadar giden uzun ve kademeli bir süreç olduğunu bilseler de, ne yazık ki Türkiye'deki ebeveynlerin pek çoğu bunu bilmemekte ve 'okuma alışkanlığı, okuma sevgisi' denildiğinde, ilk akıllarına gelen okula giden, okuma yazmayı bilen çocuklar oluştur (Yılar, 2007: 40).

Tek raf dahi olsa çocuğun yetiştiği evde kendi kitaplarını bulundurduğu bir yerinin olması, çocuk ile kitap arasında güçlü bir bağa sebep olur. Okuyan ebeveynlerin varlığı ve onların çocukla birlikte kütüphaneye gitmesi çok önemlidir. Çocuğun orada nasıl durması, neler yapması ve nasıl konuşmasını öğrenmesi, belki de en önemlisi kitabın kokusunu içinde duyabilmesi, kitapsever insanlarla karşılaşması, birçok kitabı bir anda görmesi ve kendisine hitap eden kitabı alıp sessizce okumaya başlaması...vs. bütün bunlar erken yaşta onun dünyasında kitap ile yakından ünsiyet kazanmasına ve onu sevmesine neden olacaktır (Çılgin, 2007: 32).

Çocuğun çok erken yaşlarda kitapla tanışmasını sağlamak gerek. Çocuk okuma-yazma bilmesede de, kitap onun için oyunculardan daha estetik, daha cazip durumda olmalıdır. Okuma-yazma bilen daha büyük yaş gurubundaki çocuklar için ise zaten kitap adıyla, konusuyla ilgi çekecek ve onun bilme merakını tetikleyecektir (Tur ve Turla, 1999: 12). Erken yaşlarda kitapla iletişimi başlayan çocukların, sonraki yıllarında, okuma-yazma becerisi kazanma aşamasında oldukça fark edilir bir başarıya sahip olurlar. Bebeklik ve okul öncesi dönemde yetişkinler tarafından kendisine hikâye, masal okunan çocukların bir süre sonra bazı özellikler kazandıkları gözlemlenmiştir. Bu çocuklar kitabın nasıl kullanılacağını bilirler. Her şeyden önce ellerinde tuttukları kitabın diğer nesnelere farklı olduğunun bilincindedirler. Yazılı olanın anlamlı olacağına ve kendisine bir şeyler söyleyeceğine dair güvenleri, merakları tamdır. Yazı dilinin konuşma dilinden farklı olduğunu, yazı ile konuşma arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğunu ve kitapların onları eğlendirdiklerini çok iyi bilirler (Tur ve Turla, 1999: 14).

Kendilerine has bir dünyaları vardır çocukların. Kendi yarattığı, kendi kurduğu hayal dünyasının kendine has gerçekçiliğinde yaşar ve çevresindeki dünyayı da içinde inşa ettiği bu hayal âleminin penceresinden anlamaya ve yorumlamaya çalışırlar. Bütün eksikliklerini ve ihtiyacını duyduğu her şeyi bu hayal dünyasının sınırları içinde gidermeye çabalar. Bu sebeple edebî eserler, çocuk kitapları, çocuğun hayal dünyasının sınırlarını genişletmek suretiyle boşluklarını giderir ve çok anlamlı, bol katmanlı zengin bir hayal âlemi verir kendisine. Her yaş döneminde okunan kitap, bireyin edebî zevkinin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Çocukluk ve gençlik döneminde kitapla haşır neşir olmamış birinin yetişkinliğinde kitap okuması beklenemez. Üstelik okuma becerisinin kazanımıyla dil becerilerinin arttığı bilinen bir gerçektir. Bir diğer gerçek ise, dil becerisi ile zihinsel gelişimin doğru orantılı olduğudur. Dolayısıyla, okuma alışkanlığına sahip çocukların aynı zamanda zihni, fikri ve kültürel olgunluğa erişimi artmaktadır. Bunun için çocukluk ve gençlik dönemlerinde bol bol kitap okumaya devam edilmelidir (Zengin, 2013: 42).

Okuma alışkanlığı, anne karnından başlayarak okul öncesi dönemde ailenin etkisi göz ardı edilmeden kazanılan bir süreçtir. Fakat esasında örgün eğitim sistemi sınırları içerisinde elde edilen bir beceri olarak kabul edilir. Hâlihazırdaki eğitim sistemimiz içindeki ilkokuldan ortaokula kadar süre gelen 11 yıl içerisinde öğrenciler okul sıralarında bu alışkanlığı kazanamışlarsa, sonrasında yetişkinlik dönemlerinde edinmeleri oldukça zordur. Goethe, seksen yıllık ömrünün hep okumakla geçtiğini, ancak yeni yeni okumanın inceliklerini idrak edebildiğini söyler (Demirel, 2010: 25). Hakikaten de farklı açılardan bakıldığında, ne kadar erken başlanırsa başlansın 'okuma becerisi' uzun, çetin ve kıvrımlı bir yoldur. Hayat boyu okumayı alışkanlık haline getirenler, bu uzun yolun kıvrımlarında her gün yeni bir sürprizle karşılaşır. Bu da insanın tekâmül serüveninde bir araç olarak kitapların önemini bir kez daha görünür kılar.

Okuma kültürü edinimi çocukta kademeli bir seyir takip eder. Okumaya giden süreçte ebeveynin çocuğun hayal dünyasındaki gerçekliği bilmesi ve bu gerçekçiliğe ters düşmeyecek biçimde çocuğu yazılı kültürle etkileşim içine sokması gerekir. Her yaşın kendine özgü çocuk gerçekliği söz konusudur. Çocuğun

kitapla kurduğu etkileşim ve bağın kalitesi, ebeveyninin onun yaşına göre değişen ve çeşitlenen merakına ve ihtiyaçlarına yönelik göstereceği hassasiyet ile paralellik gösterecektir (Sever, 2006: 45).

Çocuğun okuma alışkanlığı kazanabilmesi üç önemli faktörün uyum içinde, birbirini destekler nitelikte olmasına bağlıdır. Okul, çevre ve aile okuma becerisinin alışkanlık haline dönüştürülmesinde önemli sacayaklardır. Öncelikle aile erken yaşlardan başlayarak çocukta okumanın temellerini atarak okul çağında bu vazifeyi öğretmenlerle paylaşır. Üçüncü önemli etken ise çocuğun görsel ve işitsel etkileşime geçtiği kitle iletişim araçlarıdır. Radyo ve televizyon duysal ve görsel açıdan çocuk dünyasını zenginleştirmeye, kitaba giden yolda ona hayal âlemine giden yolları kolaylaştırmalıdır. Çocuğun okumaya yönelik merakını kuvvetlendirmelidir. Okuma alışkanlığı kazandırmada üç nokta çok önemlidir. Birincisi çocuğa 'okuma sabrı' aşılmasıdır. İkincisi ise 'okuma zevki' kazandırmaktır. Okumada gösterilen sabır ve direnç, zamanla yerini zevke bırakacaktır. Zevk aldığı ya da almadığı kitapları ayırt edebilen çocuk zamanla 'nitelikli kitabı fark edebilme' yetisine sahip olmaya başlayacaktır. Ses ile oyun oynamak çocuklar için vazgeçilmezdir. Duydukları ritimli sesleri tekrar etmek isterler. Dolayısıyla yüksek sesle okunduğunda kulağa hoş gelen metinlerle çocuğa seslenmek, onun okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırmada en temel adımlardan birini oluşturacaktır (Çılgın, 2007: 9). Güzel bir âhenle davet edildiği metnin büyüğü dünyasının kapısından içeri giren çocuk merakla, sabırla o dünyayı kendi zevkine göre yeniden kuracak, süsleyecektir.

2. OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANIMI VE ÖNEMİ

Yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla ünsiyet kurmuş kişiler, 'okuma kültürüne' sahip olan bireylerdir. Bu kişiler yazılı kültürün dünyasını tanımış, orada paylaşmış, orada sınanmış ve sorgulama yetkinliğine orada kavuşmuş kişilerdir. Yazılı kültürün kendilerine sundukları olanaklarla yaşamayı bir hayat tarzı haline, bir alışkanlık haline getirmeyi başarmışların kültürüdür 'okuma kültürü' (Sever, 2013: 9). Okuma alışkanlığı sadece bir eğlenme, zevk alma aracı değil, yaşam boyu kendini geliştirme eğitime, dahası kişinin kendini tanıma yolunda olmazsa olmaz bir kazanımdır. Erken yaşlardan başlayarak uzun bir süreci kapsayan okuma eylemi, bilgiyi elde etmede birincil ve en önemli basamaktır. Bu eylemin alışkanlık haline getirilmesiyle beraberinde yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneklerini kazandırır. Okuma eylemi, kişinin kendi tecrübelerini daha iyi anlamlandırması, kendini tanınması, bilinmeyen yönlerini keşfetmesi, empati yeteneğinin gelişmesi için heyecanlı bir serüvendir. Okumakla kişi sadece kendisini daha iyi çözümler, başkası olabilmeyi, ötekini hissedebilmeyi, ötekinin gözünden kendini yorumlamayı da becerebilir. Okuma, dilin ve kişiliğin sistematik olarak geliştirilmesinin yanı sıra zihnin, fikrin ve hayalin arkasındaki gerçekliğin sınırlarının gelişmesini de sağlar (Pala ve Yıldız, 2012: 15).

Günümüzde geleneksel eğitim yöntemlerinden farklı olarak, yeni eğitim anlayışları uygulanmaktadır. Eğitim sisteminde uygulanmaya başlanan bu yeni yöntemlerle toplumdaki bireylerin eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen, yaratıcı niteliklere sahip, analitik düşünme ve problem çözme yeteneği gelişmiş olmaları hedeflenmektedir. Toplum içerisinde, gün geçtikçe farklılaşan çeşitlenen ve karmaşık bir hal alan insan ilişkilerine uyum gösterebilecek, kendilerini geliştiren ve doğru ifade edebilen, kendi geleceklerini planlayabilen, özgüvenleri, kişilikleri gelişmiş bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Sıralanan bütün bu vasıfların fertler üzerinde sağlanabilmesi, öğrenme sürecinin en etkin bir biçimde yapılandırılması ve sürdürülmesi neticesinde mümkün olur. Etkin öğrenme süreci ise ancak nitelikli okurların varlığıyla sağlanabilir (Gömlüksiz, 2004: 2).

Okuma uğraşına kendini kaptıran bir çocuğun, okuduğu öykünün içinden çıkamayıp orada kendi varlığını ve gerçekliğini kaybetmesi, örneğin Robinson'u mahsur kaldığı adadan kurtarmak için günlerce düşünmesi, kurmaca dünyanın kendine has cazibesini gösteren enteresan bir durumdur. Benzer durumlar yetişkinler için de söz konusu olabilir. Bir yetişkinin elinde okuduğu bir kurmaca esere dalıp giden ve kendisine seslenildiğinde irkilerek, ancak bir iki dakika sonra yaşadığı fiziki dünyanın gerçekliğine dönmesi benzer bir durumdur. Nitelikli okur için kitapları ve okuma eylemini vazgeçilmez kılan anlatının cazibesidir. Okur, bu cazibenin etki alanına istemli kapılır. Yazın dünyasına bu şuurlu sürüklenişle kişinin içsel tatmini ve kelimelerin dünyasından benliğine akan coşkunluk hali, bir sonraki aşamada yerini bilincin ellerine bırakır. Bilincin kendine yeni yollar bularak genişlemesi ise kişinin tekâmülünü başlatan ilk devinimdir. Bu başkalaşmayla birlikte okurun iç dünyasında bulunan her türlü bencillik yerini daha insanî olana bırakır. Okuma sürecinde bu noktaya gelebilmiş birey daha özgür ve bilinçli hale gelerek, kendini bir oluşun, büyümenin, olgunlaşmanın içinde bulur. Kendi sınırlarının, benliğinin dışına taşma duygusunu içinde uyanmış bulur. Bir yönüyle okuma bireyin kendini ve evreni tanıma, anlamlandırma yolunda kutsal bir işleve sahiptir (Akşit, 2006: 17). "Okumak insanı olgunlaştırır, konuşmak ustalaştırır, yazmak ise daha somut bir bilgi sağlar. Dolayısıyla az yazanın iyi bir belleği olması gerekir, az konuşanın keskin zekâlı, az okuyanın da bilmediğini bilir gibi görünebilmek için kurnaz olması gerekir. Tarih insanı bilge kılar, şiir iç zenginliği, matematik titizlik, doğal bilimler derinlik, mantık ile söz söyleme sanatı ise şaşırtma yeteneği kazandırır (Bacon, 2011:124)."

Kitap, yaşamı hayatı artırarak genişletir ve anlamlandırır. Altmış yaşına kadar yüz kitap okumuş insan ile bin kitap okumuş insan elbette aynı değildir. O yaşına değin bin kitap okumuş biri, diğerine göre hayatı ve dünyayı algılamada çok daha geniş bir perspektife sahiptir. Okuma eksikliği, bilhassa Türkiye’de bireylerin etraflarında olup bitenleri anlayamamalarına, engin bir bakış açısı ve empatiyle yaşamı, insanları kucaklayamamalarına, yıllarının içini yüzyıllar ile donatamamalarına neden olmaktadır. Okumada gösterdiğimiz azlık ve zayıflık neticesinde yaşamlarımız da azalıyor ve kuvvetli durmamız gereken durumlarda ihtiyacını hissettiğimiz gücü kendimizde bulamıyoruz. Az yaşayanlar, genç nesiller yetiştiremezken aynı zamanda arzu edilen hızla da gelişemezler. Bizler okumayarak kısa hayatta ne kadar uzun ömürler yitirdiğimizin ne yazık ki farkında bile değiliz (Özdemir, 2011: 23).

Modern bir toplumun duyarlı ve bilinçli bir üyesi olmak, kişinin benliğini, yaşadığı vereni kendi düşünceleriyle duyumsamasına, algılamasına bağlıdır. Kitap okumak, şiir okumak, bir sergi gezmek ya da bir müzik dinletisine iştirak etmek; kişiye varlığı sanat duyarlılığı içinde kavrayabilme yeteneği ve inceliği kazandıracaktır. Sanatsal aktivitelerle belli bir ‘sanat zevki’ni yakalayabilmiş bireyler ise fikir ve duygu boyutunda olgunlaşmaya, davranışlarını şuurlu bir bilince yönlendirirler (Yılar, 2007: 40).

Okuma-yazma bilmek, okumanın kazandırdığı meziyetlere sahip olmak demek değildir. Gazete, dergi, kitap okumak ve okuduklarını kavrayarak yorumlamak, analitik düşünmeyle okuduklarından istifade edebilmek apayrı bir yetenek ve alışkanlıktır. Bunu başarabilmek için de ayrıca ardışık bir eğitim süreci zorunludur. Bu ise okulöncesinden başlayarak okul dönemlerini ve okul dışı eğitimi kapsar. (Özdemir ve Fuat, 2011: 4).

Okuma alışkanlığına sahip kişiler yeni bir bilgi, yeni bir düşünce ile karşılaştıklarında büyük bir heyecan duyarlar. Bilme meraklarının tatmini ve yeni öğrenileni müktesebatla buluşturma onlara doyumsuz bir zevk yaşatır. Okuma alışkanlığına sahip kişiler, bilgiyi yorumlayarak biçimlendirerek özgün ve yaratıcı eylemlere dönüştürebilirler. Ortaya koydukları bu yeni şeyle kendilerini daha iyi ifade edebilir ve yaşamı daha anlamlı kılabilirlerse, o eylemi yinelemek onlar için alışkanlığın ötesinde bir tutku haline gelecektir. Ancak okuma eyleminden zevk alındığı, mutluluk duyulduğu ve kişinin bu eylemde kendini gerçekleştirebildiği müddetçe ‘okuma’ süreklilik kazanacak ve yerini okuma bağımlılığına dönüştürecektir (Gülyüz, 2006: 102). Okuma, birey için hayat boyu eğitim ve öğretimini sağlamada kaçınmayacağı bir eylemdir. Okuyan insanın düşünce dünyası, bakış açısı, olayları, zamanı ve kişileri kavramadaki kıvrak zekâsı gelişmiştir. Bu yönüyle o, bilimsel pozitif, objektif doğruları saptamada her zaman başarılı olabilecektir (Yardımcı ve Tuncer, 2000: 21). Okuma eylemi, sadece bir yığın bilginin kazanımı değildir. Bu bilgilerin ışığında tecrübelerin paylaşımı da söz konusudur. Okur, bu sayede yazarın ve kendisinden öncekilerin tecrübelerini de deneyimler. Hayatın, insanların ve olayların karşısında savunmasız değil, okuduklarının miktarınca deneyimlidir. Bu yetkinlik hali de onun kendisini daha özgüvenli hissetmesine neden olacaktır.

“Okudukça önümüzde yeni anlam katmanları, yeni kapılar, koridorlar, salonlar, gökler, ovalar, pencereler, bulutlar açılır. Okudukça kendimize yeniden ve yeniden bakarız. Her kitap bittiğinde dünyayı yeniden yorumlarız. İyi bir kitap okuru isek, kitap okumanın bize neler kattığını hisseden, yaşayan birisi isek ve evlenmişsek, çocuklarımız olmuşsa, isteriz ki bu görsel cangıla, bu çokuluslu görsel anarşizme rağmen çocuklarımız da kitap okusun. Onlar da bizim tattığımız bu zevki tatsın. Onlar da durup biraz gökyüzüne baksın, nefes alsınlar, başlarını harflere daldırıp orada biraz kaybolsunlar, orada keşfe çıksınlar isteriz (Mevlana, 2002: 25).”

İnsan tabiatı gereği daha pek çok şeye ihtiyaç duyar. Yemek-içmek gibi fizikî gereksinimlerin yanı sıra sevdikleriyle, arkadaşlarıyla birlikte olmanın, insanlarla iletişim kurmanın ihtiyacını kendinde hisseder. Konuşmak, onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği olduğu gibi yaşam boyu ihtiyacını duyduğu eylemdir. Yeni şeyler öğrenmek, bilmek insan için bir gereksinimdir. Bu onun doğasında bulunan merak duygusunun tezahürüdür. Sosyal bir varlık olan insanın sosyal dokusunun devamı hususunda varlığını devam ettirebilmesi için kültür aktarımı diğer önemli bir gereksinimdir. Okumak ise onun için başlıca bir ihtiyaçtır. Çünkü okuyan bir insan düşünür, konuşur ve elindeki nesneyle etkileşime geçer. Okumak, büyük oranda bireyin sıralanan bu gereksinimleri giderebilen bir eylemdir. İnsanda var olan bu gereksinimler giderilemediği müddetçe yerini boşluklara bırakacaktır. Kendini boşluğa bırakan çocuklar, daha bir fidanken kırılmaya, yok olmaya başlayacaklardır (Uslucan, 2002: 39).

Okuyan bir insanın müktesebatı, düşünce zenginliği onun karakterinde ve yaşantısında kendini gösterir. Okuma kültürüne sahip olan kişiler, tavır ve davranışları, tepkileri, cümleleri, fikirleriyle, dünyalarıyla farklı olurlar. Okumanın temelini bilgi edinme oluştursa da analitik düşünebilme, sorgulayabilme, yorumlama becerilerini beraberinde getirir. İnsanlar kendilerine hediye edilen ömürlerini yaşlanmak uğruna tüketmemeli, gelişmeyi kendini aşmayı ve gerçekleştirmeyi, hedefleyen ulvî bir amaç için çabalamalıdır. Okuma, bu çabanın eylemde dile gelmiş halidir şüphesiz (Ungan, 2008).

Teknoloji ve hızın hüküm sürdüğü günümüz tüketim toplumunda kendini yetiştirmiş, donanımlı bireylere daha çok ihtiyaç vardır. Bunun için sadece insanın sahip olduğu meslekî yeterlilik söz konusu değildir. Kişinin mesleğinin gereklerini en iyi şekilde bilmesi ve icra edebilmesi temel şartlardan biridir. Fakat bu meslekî donanım tek başına çoğu kez yeterli değildir. Günümüz toplumunda, zamanın rekabet koşullarına uyum gösterebilen, donanımlı, okuyan, sorgulayan, tartışan, üreten, sağlam kişilikli, güçlü bireyler olma vasfına sahip olunması gerekiyor. Modern, kültürlü insanı tanımlayan niteliklerin başında 'okuma kültürü'ne sahip olma özelliği gelmektedir. Çünkü okuma, kişinin düşünme yetisini besler. Anacak okuyarak düşünce dünyalarını sağlam kuran bireyler, zamanın ihtiyaç ve problemlerini belirleyebilmek için pratik işlevsel çözümler bulabilirler (Dilidüzgün, 1999: 274).

Bazı eylemlerin yaşam boyu düzenli bir şekilde yapılması şeklinde ifade edilebilen alışkanlık, kitap okuma alışkanlığı söz konusu olduğunda daha bir öneme sahiptir. Zira bazı alışkanlıklar gerekli, hayatî olmasa da, nedensiz olarak, öyle sevildiği, öyle yapılması arzulandığı için yapılagelir. Yapılmadığında herhangi bir kaybın söz konusu olmadığı sırf 'alışkanlık' olduğu için sürdürülen eylemler vardır. Kitap okuma alışkanlığı, bu tür eylemler kategorisinden çok daha farklı bir yerdedir. Okuma eylemi insanın birey olabilmesini, kendini bulabilmesini, düşünebilmesini, üretebilmesini sağladığı için insanın bireyselleşme, özgürleşme serüveni içerisinde hayatî bir öneme sahiptir. Bu yönüyle okuyan insan, içinde yaşadığı toplumun nabzına dokunabilen, toplumu değiştirme ve dönüştürme kabiliyetine sahip biridir. Dolayısıyla okuma eylemi bir alışkanlık olmanın ötesinde, birey ve toplum hayatı için yaşamsal bir gerekliliktir (Kurt, 2008: 72).

'Ağaç yaş iken eğilir' sözünden hareketle, şayet kişide bir eylemin alışkanlık haline getirilmesi hedefleniyorsa, erken yaşlardan itibaren okuma kendisine sevdirmelidir. Çocuk kitapları çocuğun okumayı sevmesinde, ileriki dönemde bunu alışkanlık haline getirmesinde en etkili kitaplardır. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta var ki, o da çocuk kitaplarının kesinlikle yardımcı ders kitabı niteliğinde olmaması gerektiğidir. Şayet bu dikkate alınmazsa, çocuğu daha o yaşta kaybetmiş oluruz. Özellikle okuma alışkanlığı olmayan toplumlar için bu durum, daha büyük bir felâketin ön hazırlayıcısı olur. Geleceğin okuyan bireylerini yetiştirmeyi önceliyorsak, bütün çocuk kitaplarının kahramanlarını ve konularını doğru seçmeli, onlar için cazip olanı iyi belirlemeliyiz. Kitap çocuğa bir şeyleri dikte eden öğretmen konumunda olmamalıdır. Çocuk kitabı okurken öğrendiğini fark etmeden, zevk alarak öğrenmelidir. Yaşama sevincini en doruk noktada duymasını bilen çocukları bu sevinç noktalarından yakalayıp onları konularımızın içine çekip, seveceği kahramanlarla tanıştırmalıyız. Bir çocuk sever, merak eder ve ilgi duyarsa okur. Okur gibi gözükse ama gerçekte okumayan çocuklar, ileri yaşlarında da okumazlar. Kısacası, küçük okurları olmayan bir toplumun büyük okurları da olmaz (İzgi, 2000: 253).

Az okuyan bir toplum olmamızın nedenleri başında çocuklukta kazanılamayan okuma alışkanlığı gelmektedir. Okuma isteği, alışkanlığı, merakı ancak erken yaşlarda sağlanabilir. Günlük gazete ve mesleklerinin gerektirdikleri dışında neredeyse hiçbir şey okumadıklarını itiraf eden insan sayısı hiç de az değildir. Bu insanların çoğu da yükseköğrenim görmüş kişilerdir. Okuma kültürü, alışkanlığı okul sıralarında somut kurallar ve bilgi yığınları gölgesinde, edebiyat, tarih, ahlâk dersleriyle değil, çocuk gerçekliğini ve zevkini iyi yakalamış, iyi kurgulanmış ve iyi tasarlanmış çocuk kitapları ile elde edilebilir (Dayıoğlu, 1981: 15).

Günümüz dünyasında sıkça bahsedilen ve önemi vurgulanan 'yaratıcı yazarlık' uygulamalarının çıkış noktası elbette iyi bir okur olmaktır. Yazabilmek, yeni bir şeyler söyleyebilmek için evvela okuma kültürüne sahip olmak gerekir. Bu sebeple 'yaratıcı yazarlık' öncesinde 'Yaratıcı okuma' eylemi etkinleştirilmelidir.

Anadili öğretiminde okuma eğitiminin önemli bir yeri vardır. Bu öğretimin amacı ise, okuduklarını idrak eden, dinlediklerini düşünen, yorumlayan, mukayese edebilen, eleştiri kabiliyetine sahip, analitik düşünebilme ve sentez becerisi gelişmiş öğrenciler yetiştirmek amaçlanır. Okuma eğitiminde hedeflenen bu becerilerin kazanımı için öğrencilerde eğitim öncesinde öğrencilerde okuma zevkinin ve kültürünün mevcut bulunması elzemdir (Gökçe, 2011: 827).

Toplum olarak okumayıımızın, bir türlü okuma alışkanlığı edinemeyişimizin nedenlerini incelediğimizde birçok neden sıralanabilir: zaman, dönem, gelenek, yoksulluk, ekonomi, medya, teknoloji, eğitim... vs. Okuma kültürüne sahip olmamanın nedenlerini bir bütün olarak değerlendirip, buna yönelik tedbirler alınmadığı ve çözümler oluşturulmadığı müddetçe, toplumun, ülkenin geleceğini tehdit eden bir tehlike olarak varlığını sürdürmeye devam edecektir (Şirin, 2007: 105).

3. ÇOCUK KİTAPLARI VE ÇOCUK GERÇEKLİĞİ

Okuma alışkanlığının temeli erken yaşlarda çocuk kitapları ile oluşur. Peki, bir 'kitabın çocuk' kitabı kategorisine dâhil olması için hangi özellikleri sahip olması gerekir? Bir yetişkin kitabını çocuk kitabından hangi yönleri itibarıyla ayırır? Bütün bu soruları cevabını verebilmek için öncelikle çocuk kimdir? Çocuk

gerçekliği nedir? Çocukluk nerede, nasıl başlar ve biter? Yer yaşın çocukluğu ve çocuk dünyası nasıldır?...vs. sorularına yanıt verebilmeliyiz.

Her şeyden önce iyi kavranması gereken şey çocuk, yetişkinin minik bir modeli değildir. Her canlı doğar, büyür (gelişir) ve ölür. İnsanın da hayatında bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleri diye adlandırdığımız zaman aralıkları vardır. Çocukluk olarak adlandırdığımız olgu, bu dönemlerden sadece birisidir. Çocuğun kendine has dünyası, gerçekliği, düşünme tarzı, algılaması, anlamlandırması vardır. Bu kendine özgülük her yaşın çocuğunda farklılık gösterir. Her çocuk özeldir, benzersizdir ve bu yönüyle her çocuk toplumun ayrı bir ferdidir. Her çocuğun kendine özgü bir gelişimi, kapasitesi, potansiyeli ve kabiliyetleri vardır. Onlardaki bu farklılıkları görebilmek ve onları doğru bir şekilde eğitmek, yetiştirmek için evvela 'çocuğu' tanımak gereklidir. İnsanı tanımak için bütüncül bir bakışa ihtiyaç vardır. Onun fiziksel, ruhsal, toplumsal, zihinsel yönlerini bilmeden bunu gerçekleştirmek zordur. Çocuk için de durum aynıdır. Onun her haliyle kendine has olan özelliklerini bedensel, zihinsel, toplumsal, duygusal yönleriyle değerlendirmeden 'çocuk' bilinemez. Çocuk eğitilirken bütün yönleriyle yetiştirilmesi esas alınmalıdır (Nas, 2002: 7).

Çocuk, âdeta eğitim görmemiş bir yetişkin gibi somut nesnelere insanı izlenimi verir. Onun dikkatleri öncelikle görünenlerin dünyasına ilişkindir. Düşünce yaşamına karşı ilgisiz durur. İlk merakları, ilgileri, oyunları, resimleri, sözleri sadece etrafında gördüklerini taklit etmeden öteye gitmez. Bu yönüyle somut olanın, görünenin etki alanında bulunmasından dolayı gerçekçidir (Jean, 2010: 34).

'Adımlama' eğitim psikolojisinde adlandırdığımız bir yöntem vardır. Bu yöntem, çocuğun, doğruluğu, iyiliği belirlenen kitaplar arasında özgür bırakmayı salıklar, ona okuma konusunda serbest dolaşım imkânı verir. Bir eylemi yapması üzerinde çocuğa ısrarcı olmak, çocuğu o eylemin düşmanı haline getirebilir. Çocuğa, idrakinin üzerinde anlayamayacağından fazlasıyla sorumlu tutmak, onu iyi bir okur değil, tam tersine bu durum onu kitap düşmanına dönüştürebilir (Oğuzkan, 2010: 398).

Çocuk edebiyatı, şüphesiz ki çocuk duyarlılığı ve çocuk gerçekliği üzerine temellendirilmiş bir edebiyattır. Edebî metnin konusu ne olursa olsun, onu meydana getiren bütün unsurlar 'çocuğa görelilik' prensibinden hareketle oluşturulur. Çocuk edebiyatının bütün unsurları dil ve üslubu, kahramanları, konuteması, resimleri, renkleri, sözcükleri, kurgusu ...vs. hep 'çocuğa görelilik' merkezinde yapılandırılır (Demirel, 2010: 53).

Bir edebî eser olan çocuk kitabı çocuğa çok güzel duygular, hazlar verebileceği gibi, kötü etkileşimlerde de bulunabilir. Bu sebeple edebî eserler hazırlanma aşamasında çok dikkatli olunmalı ve büyük bir titizlikle 'çocuk kitapları' meselesi ele alınmalıdır. Oluşturulacak edebî eser, çocuğun zevklerine, tercihlerine, hayallerine, algılamasına ve özellikle yaşına uygun olmalıdır. Zira, her yaştaki çocuğun algılaması farklı olduğu gibi, hayalleri, beğenileri, istekleri, düşünceleri de farklılık gösterir. Çocuk kitapları oluşturulurken öncelikle hangi yaş gurubuna yönelik olacağı belirlenmeli ve o yaşın gerektirdiklerine uygun edebî eserin konusu, kurgusu, dili, sözcükleri, renkleri, resimleri, karakterleri bir bütün olarak değerlendirilmeli ve örgülenmelidir. Özellikle kullanılan dilin çocuğun seviyesine, ilgisine ve yaşına göre olması çok önemlidir. Kullanılan dilin uygunluğu ile çocukta aynı zamanda dil gelişimi hedeflenir. Zira çocuğun dil gelişimi ile zihinsel gelişimi paraleldir. Çocuk edebiyatına yönelik eserlerde 'çocuğa görelilik' ilkesi esas alınmalıdır. Bu ilkeler ışığında çocuk edebiyatı; 1. Çocuğun hayal gücüne hitap eden ve onu besleyen, 2. Onun keyif alarak, zevkle okuyabileceği, anlayabileceği anlatımı ve dil yapısına sahip, 3. Çocukta ilgi ve merak uyandıran konuların işlendiği, 4. Çocuğu hem duygusal, hem zihinsel hem de bilişsel yönden besleyen, 5. Olay örgüsü ve anlatım tekniğini yönünden çocukta kafa karışıklığı oluşturmayan, kolay anlaşılabilir niteliklere sahip olması gerekmektedir. Yetişkinlerin bir edebiyat eserinde aradıkları ne varsa, çocuklara da 'çocuğa göreliliği' sunulmalıdır. Çocuksuluk ile 'çocuğa görelilik' birbirinden farklı şeylerdir. Onlara hitap eden eserler büyük bir dikkatle seçilmeli, çocuğu küçümseyici, küçük düşürücü, incitici durumlardan kaçınılmalıdır (Dursunoğlu, 2007: 32).

Çocukların soyut kavramları algılamaları, anlamlandırmaları zordur ve zor olması yönüyle farklıdır. Onlar nesnel düşünemezler. Bu sebeple hep kendilerine özgüdürler. Bir şeyi doğru mu yanlış mı olduğu konusunda kafa yormazlar, sadece kendi dünyalarında, kendi hayalleriyle, kendi dünyaları içindeki sınırsız özgürlükle yaşarlar. Bu yönleriyle bencil sayılabilirler. Fakat yaşları ilerledikçe, olgunlaşmaya başlarlar. İçinde buldukları çocuksuluktan ve çocuk dünyasından yavaş yavaş çıkarak, yetişkinlerin dünyasını ve soyut kavramları daha iyi algılamaya başlarlar. Karar verme, mukayese ve muhakeme yetenekleri gelişir. Çocuklar, kendilerine özgü algılamaları olan, dilsel, bilişsel, ruhsal, sosyal becerileri henüz tam gelişmemiş, yetişkinlerin dünyasıyla uyum sağlamayan gerçeklik dünyasına sahip varlıklardır. Dolayısıyla, onların yaşantılarında her şeyin bir ilki vardır. Her ilk, onların dünyasında bir öğrenme ve kendini gerçekleştirme adına bir devrimdir. Çocuklar doğmak, ölmek, hoş görmek, affetmek, acımak, yaşlanmak...vs. gibi kavramların varlığına ilk kez şahit olurlar ve çocuk bu kavramların büyük bir çoğunluğunu çocuk kitaplarının, edebî metinlerin kurgusallığı içinde öğrenir, kahramanlarla birlikte tecrübe ederler. Bu sebeple,

çocuk edebiyatı ürünleri oluşturulurken çocuğa dair istisnaların, hassasiyetlerin öncelenmesi zorunludur (Dilidüzgün, 2000: 31).

“Çocuk çağrışımlarla, somut görüntülerle ilişki kurarak düşünür çoğu kez. Annesi ile çocuk parklarının ne zaman açılacağını tartışan bir çocuk şöyle demişti soğuk bir mart gününde: ‘Hayır anne, bahar geldi, çocuk parkı açılacak, çünkü her yer balon kokuyor.’ Balon ve koku, bahara çağrışım yapan ve çocuğa baharı anımsatan somut bir görüntü ve etkili bir öge olarak çocuğun kesinlikle baharın geldiği düşüncesine yönelmesine yol açıyor. Çocuğun takvime gereksinimi yok. Yazarın, bu somutla etkilenme özelliğini bilmesi halinde çocuğa oyun aracılığı ile iletmek istediklerini çok renkli ve canlı söylemesi olanağı vardır. Çocuğun Soyutlama yeteneğinin çok sınırlı olduğunu unutmamak gerekir (Köksal, 1997: 43).”

Çocuk edebiyatı sahasında çalışmak, bir çocuk kitabı yazarı olmak zor bir uğraştır. Çünkü bir yetişkin olarak onun dünyasına, onun gerçekliğine girmek, olaylara, objelere, kişilere, evrene onun baktığı penceren bakmak ve görünenlerin onun hayal gücüyle nelere dönüşebileceğini, nasıl anlamlandırıldığını saptayabilmek hakikaten kolay değildir (Dilidüzgün, 2003: 61). ‘Çocuğa görelilik’ ilkesiyle, âdeta bir çocuk kimliğine bürünerek, onun bakış açısına, algısına, diline hitap etmek, edebî metni oluştururken metin yazarını terleteceği gibi, kitap içerisinde yer alan metnin kurgusuna paralel seyreden resimlerin çizgilerinin, renklerinin de bir çocuk nazariyesinden nasıl algılanacağı konusunda kafa yormak, metin yazarı için zor bir meşgaledir.

‘Çocuk gerçekliği’ ile ‘çocuğa görelilik’ kavramlarını karıştırmamak gerekir. Bu iki kavram birbirini tamamlar mahiyettedir. Her ikisi de zamanın, mekânın, dönemin şartlarına göre değişiklik gösterebilirler. ‘Çocuk gerçekliği’, çocuğun varlığı, nesnelere ve olayları erişkin birinden daha farklı algılamasını; ‘çocuğa görelilik’ ise, çocuğa uygun dil, anlatım, üslûp, merakları kapsar (Şirin, 2007: 42).

4. ÇOCUK KİTAPLARI VE ÇOCUK EDEBİYATI

Çocuk eğitimde karşılaşılan problemler ve yeni çıkış yolları bulma arayışları neticesinde çocuk kitapları oluşturulmuştur. Bazıları çocukların boş fantezilerle doldurulması, sahte hayvan hikâyeleriyle oyalanmalarını doğru bulmazken; bazıları da çocuklar için onlara has kitapların yazılmasını onaylamamışlardır. Diğer taraftan, çocukların kendilerine hitap eden kitapları bulamamaları karşısında yetişkin kitaplarını okumaya başlamaları, çocuk kitaplarına yönelik ihtiyacın giderilmesini zorunlu hale getirmiştir (Güleç ve Geçgel, 2005: 9).

Konusu, anlatımı, şekli, dili, meseleleri ele alışıyla farklı yaş grubundaki çocukların dikkatlerine, meraklarına hitap eden, eğlendirici, eğitici niteliklere sahip; çocuklarda duyuşsal, bilişsel yönlerinin gelişmesini ve çocuğa sanatsal zevkin kazandırılmasını hedefleyen eserler, çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilen eserlerdir. Eğitsel ve sanatsal yönleri esas alarak incelendiğinde, çocuk edebiyatının içerisinde çocuk şarkıları, masallar, efsaneler, fıkralar, halk hikâyeleri, destanlar, hikâyeler, romanlar, oyunlar, biyografiler, tarihî romanlar, Türk ve dünya edebiyatının önemli eserlerinin kısaltılmış çocuklar için uygun biçime getirilmiş örnekleri gibi pek çok türden eser yer almaktadır (Vural, 2003: 41). Çocuk edebiyatı bakımından ele alınacak eserlerin bu kategoriye uygunluğunu saptamada unutulmaması gereken önemli beş nokta vardır: 1. Estetik olması yani sanatsal niteliğe sahip olması ancak onu ‘edebî kılar’, 2. Didaktik olması (eğitimi ve öğretici yönlerinin bulunması), 3. Pragmatik (çocuk cihetiyle bir takım faydaları öncüllemesi), 4. ‘Çocuğa görelilik’ ilkesi gözetilerek oluşturulması, 5. ‘Çocuk gerçekliği’ nin esas alınması.

Edebiyatın malzemesi dildir. Dilin en sanatsal en yetkin örnekleri ise edebî eserlerdir. Sanatçı hassasiyetinin, duyarlılığının, sezisinin yazıya dökülmüş hali olan öykü, roman, şiir gibi ürünler, yaratıldığı dilin en mükemmel anlatımını sergilerler. Edebî eserleri okuyan insanlar, zamanla bir sanatçı duyarlılığı kazandıkları gibi, hayatın ve insanın gerçekliğini de anlamaya başlarlar. Gün geçtikçe ve okumada ilerledikçe, empati yetenekleri gelişir. Duygu ve düşünce evrenleri genişler. Öğrenilen her yeni kavramla, fikirle kelimeleri çoğalır ve dili kullanma, kendilerini anadillerinde ifade edebilme becerileri artar. Zihinsel bir kıvraklık, dilsel zenginliğe ulaşırlar. Ana dil ile etkili düşünme, etkileşime geçme yetileri kazanırlar (Sever, 2013, 9).

Kitaplar hayat hakkında birebir tecrübe vermezler ama hayatı anlamlandırmada yardımcı olur, bireyin yaşamını zenginleştirir. Hayat boyu karşılaşmamız muhtemel olan problemler hakkında muhtemel çıkış yollarını karakterler şahsında bizlere gösterir. Bireyin yaşam içerisinde tercihlerinin, kararlarının olası neticelerini kendi kurgusallığı içinde yaşatır kitaplar. Bu bakımdan iyi bir okur, yaşamındaki olayların nihayetini başından kestirebilen keskin bir bakış yakalar. Başkalarına nazaran farklı bir anlayış, önsezi sahibi olur. Okuma alışkanlığına sahip insanlar, okumadıkları zaman huzursuz olurlar. Okumak, onlar için her zaman yeni zaman ve mekânların kapılarını araladığı için bir bakıma ihtiyaç duydukları huzuru ve rahatı okumakta bulurlar. Kitap, hem yetişkinler için hem çocuklar için bilgi, rahatlama ve keyif kaynağıdır (Oğuzkan, 2010: 8).

Oyun çocuklar için vazgeçilmezdir. Dolayısıyla her şeyde, her yerde kendi dünyalarında bir oyun üretme gayreti içerisinde oldukları. Çocuklar oyun içerisinde kendi gerçekliklerini, hayallerini, herhangi bir sınır

koymadan doyusya yaşar ve bundan büyük zevk duyarlar. İleride ideal yetişkin birey olmaları, onların bu zevkle büyüebilmelerine bağlıdır. Çocuk edebiyatı da çocuk için tıpkı oyunlar gibi eğlence ve zevk aracıdır. Çocuğun hayal dünyasını genişletir, onu farklı diyarların yamacına sürükler. Çocuk, okuduğu kitaplar içindeki hayvanları, karakterleri okudukça, etrafındaki insanlara ve diğer canlılar bakışı değışecek, farkındalığı artacaktır. Etrafında olup bitenleri daha iyi kavrayacaktır. Diğer taraftan ister yabancı dil, ister anadili öğrenme ve kullanma becerisinin çocuklukta geliştiği unutulmamalıdır. Çocuk kitapları, erken dönemde dil gelişimini ve bunun kökleşmesini sağlayan kaynaklardır. Çocuk edebiyatıyla çocuğun hem alıcı dil becerisi, hem de ifade edici dil becerisi gelişir, kavram ve sözcük haznesi zenginleşir (Yalçın ve Aytaş, 2002: 5).

Çocuk edebiyatının amaçlarını sıralamak gerekirse: 1. Çocuğa kitabın yakın bir arkadaş, güzel vakit geçirme aracı ve eşsiz bir bilgi hazinesi olduğunun hissettirilmesi, 2. Sosyal açıdan çocuktaki güven hissini arttırması; başarma, başkalarıyla uyum içinde iş yapabilme, sevme-sevilme, benimseme-benimsenme gibi manevî duyguların beslenmesi, 3. Dil becerilerinin gelişmesi, 4. Çocuktaki idrak, algı gibi zihinsel yönlerin kuvvetlenmesi, 5. Çocukların kitapla diyalog kurabilmelerini, kitapla gelişmelerini ve kitabın onlar için önemli bir ihtiyaç olduğunu hissetmelerini sağlama, 6. Çocuklarda belli bir estetik haz, edebiyat zevki oluşturma, 7. Çocuklara farklı yaşamlardan örnekler sunarak, onları hayata dair tecrübeli hale getirme, 8. Hayal güçlerinin, fonksiyonel, yaratıcı, analitik düşünme yetilerinin kuvvetlendirme, 9. Çocuğun okuma, anlama, dinleme, anlatım ve yazma becerilerini geliştirme, 10. Çocuğun, algısında yer edinmeye başlayan yeni kavram ve kelimelerle dünyasının genişlemesi ve bu sayede kendine, etrafındakilere yönelik farkındalığının oluşması. Bütün bunlar dikkate alındığında, çocuk edebiyatının işlevi ve önemi bir kez daha anlaşılacaktır. Çocukta görülen olumlu değışme ve gelişmelerle birlikte, çocuk edebiyatı kendisinden beklenen hedefi yerine getirmiş olacaktır (Kıbrıs, 2000: 29).

Çocuğun bedensel ihtiyaçlarının, bakımının önemli olmasının yanı sıra, onun zihinsel ve duygusal yönden gelişimi de önemlidir. Edebiyat, çocuğa estetik bir zevk, ruhî bir doygunluk vereceği gibi duyarlılığını da arttıracaktır. Edebî ürünler, çocuklara daha önce tecrübe etmedikleri, bilmedikleri dünyaların güzelliklerini yaşatacaktır ve onlara daha hassas bir ruh, daha ince bir duyuş, daha güçlü bir algılayış verecektir. Bu sebeple, çocuğun edebiyat ile tanışması hususunda okul öncesinde aile ve çevresinin, okul sonrasında da eğitimcilerin büyük gayretleri olmalıdır (Dursunoğlu, 2007: 33).

Çocuk diye bir gerçeklik vardır. İnsan yaşamında çocukluk diye adlandırdığımız bir dönem vardır. Çocuk insandır. Edebiyat her insan için bir ihtiyaç olduğu gibi, çocuğun da ihtiyacı olan kendine has bir edebiyat oluşturulmalıdır. Şüphesiz ki bu, çocuk edebiyatıdır. Her yetişkin beğenisiyle, algılamasıyla, tercihleriyle farklı olduğu gibi, her çocuk da aynı değildir. Çocuk edebiyatı eserleri oluştururken bu farklılık göz ardı edilmemelidir. Tek tip, tek renk özelliğe sahip edebî ürünler yerine, çocukların kendi beğeni ve seviyelerine göre çeşitlilik arz eden eserler oluşturulmalıdır. Çeşitlilik sağlama adına da çocuğa içi boş, niteliksiz ürünler sunulamaz. Bir yazılı ürünün edebiyat kapsamı içinde değerlendirilmesi için ne gerekiyorsa, çocuk edebiyatı için de bu nitelikler aranmalıdır. Hatta aranan nitelikler bakımından çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından eksiği yok, fazlası vardır. Zira çocuk edebiyatı, hem çocuk hem de edebiyat odaklıdır. Bu sebeple bir çocuk edebiyatı ürünü vücuda getirmek zor bir uğraştır. Zor olduğu için de nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri günümüzde maalesef çok azdır (Nas, 2002: 33).

Bir çocuk safiyetini yaşam boyu koruyabilmek mümkün değildir. Fakat okuma alışkanlığına sahip, vicdanlı, eğriyi doğruyu sezinleyebilen, güzelin doğrunun ve haklının yanında olan, iradeli, tercihlerinde akıl ve ruh dengesini sağlayabilen, entelektüel insanların yetişmesi elbette, edebî değer noktasında kaliteli, yazıyı estetikle buluşturmuş, estetiği pedagojiyle yoğurmuş çocuk edebiyatı eserlerinin ve okurlarının çokluğu ile mümkün olacaktır (Uçan, 2005: 23).

Edebiyat insanda güzele karşı bir hassasiyet oluşturur. Zamanla bu estetik hazın oluşması, insanın bireysel gelişimine çok olumlu katkılar sağlar. Birey, güzel olanı, güzel sözleri, güzel yerleri, güzel zamanları ve insanları; hiç gitmemiş, görmemiş, duymamış olsa da edebiyatla deneyimler. Edebiyatın estetiğin eğitimindeki işlevselliği yadsınamaz. Çocuk edebiyatı sayesinde, edebiyatın sahip olduğu bu estetik eğitimi, çocuk ve gençlere erken dönemde verilir. Bu durum onların erken yaşlarda estetiği akıl, ruh ve vicdanlarında bir bütün olarak duyabilmelerini sağlar (Gültekin, 2009: 99).

Bir topluluğu millet yapan temel unsurlar vardır. Bunlardan biri de Anadil'dir. Dil birliği mutlak birlik ve beraberliği sağlayan en kuvvetli bağıdır. Zira bir milletin hafızasında bulunan kültürel birikim kelimeler, kavramlar aracılığıyla dilde kodlanmıştır. Anadilini yitiren bir millet zamanla etnik bütünlüğünü ve varlığını kaybedip yok olmaya mahkûmdur. Anadil, adeta bir ulusun bayrağı kadar kıymetlidir ve her fert, onu korumakla mükelleftir. Bunun önemini kavrayabilmiş ülkelerde çocuk kitapları, ders kitaplarını destekler nitelikte, çok önemli bir eğitim aracı konumundadırlar. Çünkü bir dil, kendinin en yetkin ve en güzel halini edebiyatında gösterir (Dayıoğlu, 1997: 26).

Çocuk ilk etapta sesler, sonrasında kelimeler aracılığıyla dili kullanmaya ve kendini ifade etme çabası içine girer. Çocuğun kendini en güzel, doğru ve etkileyici ifade edebilmesi, onun dili kullanabilme yetisiyle doğru orantılıdır. Edebi ürünler çocuğun dilin en etkin ve en güzel şekilde kullanıldığı ürünlerdir. Çocuk, kendinde var olan kapasiteyi, en güzel örnekleri deneyimleyerek açığa çıkarabilecektir. Çocuk edebiyatı ürünleri de çocuktaki mevcut potansiyeli görünür kılma ve dilsel, dolayısıyla zihinsel gelişimine katkı sağlamak maksadıyla oluşturulmuştur. Edebiyat çocuğun, bilişsel yönünü, problem çözme, analitik düşünme, hayal gücünü kuvvetlendirir. Her yetişkinin olduğu gibi, her çocuğun her yaşta edebiyata gereksinimi vardır. Erken yaşlarda çocuklar soyut düşünemezler ve bu durum yaklaşık on yaşına kadar devam eder. Bu evrede çocuklar henüz algılayamadıkları somut kavramları kendilerince sembolleştirirler. Kendi dünyalarında kendi gerçeklikleri içinde soyut olanı sembolleştirmede ise edebiyat kurgusuyla, diliyle, kahramanları ve kendine özgü zaman ve mekânlarıyla çocukların imdadına yetişir. Onlar vasıtasıyla kavramları onların dünyasında daha bir görünür, daha somuta yakın hale getirir. Çocuk, sembolün ne olduğunu bilmesede. Edebiyattaki semboller, gerçek hayatta karşılıklarını bulan misallerdir çoğu kez. Çocuk soyut düşünmeye başladığında ise, belleğinde hazır bulduğu sembollerden örülü bir dünyayla karşılaşır. Çocuğun zamanla bu örgü ve bağlantıları çözmeye başlamasıyla bilişsel, zihinsel yöndeki gelişimi hız kazanır. Yavaş yavaş kendi gerçekliğinden sıyrılır ve artık onu bekleyen kurulu dünyanın gerçekliğini aralamaya başlar (Karatay, 2011: 39).

Dilsel becerilerin gelişmesiyle zihin genişler. Zihnin gelişmesi, bireyin sosyal açıdan gelişmesine, kendisiyle ve çevresiyle olan iletişimin kuvvetlenmesine neden olur. Birey, ilk etapta başkasıyla nasıl iletişime geçeceği düşüncesine sahip olmaya başlar ve zihnin gelişimiyle birlikte diğerleriyle etkileşime geçmeye başlar. Etrafıyla etkileşimin artması, onu uzun bir öğrenme süreci içine sokar. Zihinsel gelişim, bireyin gelişiminin ön koşulu olarak, diğerlerini, diğer insanları ve toplulukları anlamda hareket noktasıdır. Çünkü zihni yönden olgunlaşmaya başlayan birey, kendi gelişimini, çevresini ve evreni daha iyi gözlemleyebilecektir. Böylelikle hayatın, varlığın, insan olmanın, bilmenin, düşünmenin, yaşamanın ve ölmenin muğlak taraflarını anlamlandırmış olacaktır (Ungan, 2008: 3).

Çocuk kitapları, çocuğun gelişiminde belirli boşlukları gidermek maksadıyla hazırlandıkları için çocukların erken yaşta sınırlı yaşam deneyimlerini artırır. Kitaplarda karşılaştığı yaşamlar ve kişiler üzerinden, ileride muhtemel yaşayacaklarına hazırlıklı duruma gelirler. İnsanlar, olaylar, haller üzerinde düşünmeye başlarlar. Geliştirmeye çalıştıkları değer yargıları, kabulleri zamanla netlik kazanır. Kişilikleri, doğruları, yanlışları daha bir belirgin hale gelir ve dereceli olarak toplumla, çevreyle, kültürle uyumluluk gösterirler (Ataseven ve İnandı, 2000: 194).

Çocuklar okudukları kitabın içinde yaşarlar. Kitaptaki olayların akışına kendilerini kaptırır ve oradaki kahramanlarla kaynaşarak dost olurlar. Onlarla birlikte yaşar, onlarla üzülür, öfkelenir, onlarla sevinirler. Kitabın dünyasına o kadar odaklanırlar ki, nerdeyse etrafındaki dünyanın varlığından kendilerini soyutlarlar (Yüksel, 1987: 91). Çocuklar erken dönemde, özellikle öyküleyici anlatıma sahip edebiyat ürünlerini okumaktan büyük keyif alırlar. Öyküleyerek anlatma, en fonksiyonel ve en etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Öyküleme yöntemiyle anlatılan şeyin daha çabuk kavranması, daha iyi anlaşılması ve uzun süre hafızada kalması sağlanır. Dolayısıyla öyküleyici çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocukların bilhassa ahlak eğitiminde etkin bir şekilde kullanılması kalıcı, sağlam sonuçlar verecektir. Her şeyin zıddıyla bilinebileceği gerçeğinden hareketle, öyküleyici anlatımlarda çocuklar iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, güç-güçsüz, haklı-haksız ayrımını daha iyi kavrarlar. Bütün bu zıtlıkların çatıştığı ve kıyasıya mücadele ettiği hikâyeler, masallar çocuğun kavram dünyasını temsillerle inşa ederler. Edebiyat ürünleri vasıtasıyla çocuk, bu birbirine zıt olan kavramların yanı sıra, birbiriyle ilişik bağıntılı kavramları da tanımaya, tanımlamaya ve yaşamaya başlar (Karatay, 2011: 1445).

Çocuk edebiyatı, çocuğun dil eğitimine katkı sağladığı gibi, ona önemli bir okuma eğitimi de verdiği unutulmamalıdır. Okumanın bir alışkanlık haline getirilmesinin ve okur-yazarlığın yaşam boyu sürdürülebilmesinin temeli çocuk edebiyatı ürünleriyle erken yaşlarda atılmaktadır (Aytaş, 2003: 157). İnsanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli unsur elbette dil'dir. Etkin bir iletişimin sağlanabilmesi için dili en etkili şekilde kullanmak, onu en yetkin şekilde geliştirmek zorunluluktur. Bu sebeple, roman, şiir ve hikâyenin çocuk için, toplum için çok önemli edebî yazın türleri olduğunu vurgulamak gerekir (Turan, 2002: 202).

Çocuk bir kitabın içinde kendisinin de tarif edemediği 'her şeyi' bulmak ister. Kendi gerçekliğinden bakıldığında ise, içinde 'her şey' olan bir kitabın olamayacağını bilemez. Fakat edebiyat sayesinde, iyi edebî ürünlerde aradığı 'iyi ve güzel' her şeyi bulabilir (Şirin, 2007: 27).

5. BİR ÇOCUK KİTABI YAZARI NELERE DİKKAT ETMELİ?

'Ağaç yaş iken eğilir' sözünden de hareketle birey, çocuklukta nasıl bir bilinç ve eğitimle yetiştirilirse, yetişkinliğinde benzer doğrultuda hareket edecektir. Çocukluk döneminde nasıl bir eğitim almışsa, ona göre içerisinde bulunduğu topluma yönelik sorumluluk şuuru, duyarlılığı, farkındalığı,

uyumluluğu şekillenecektir. Bu açıdan bakıldığında bir çocuk edebiyatı ürünü meydana getirmek, çocuk edebiyatı yazarı olmak oldukça zor ve mesuliyeti ağır olan bir uğraştır. Çünkü çocuk edebiyatı yazarı, hitap ettiği kitlenin yaşını, tercihlerini, özelliklerini, duygusal, zihinsel ve dilsel gelişiminin, cinsiyetini, kültürünü, ilgi ve meraklarını çok iyi bilmelidir. Belki de onun için en zoru, kendi penceresini bir süreliğine terk edip, çocuğun penceresinden evreni seyretmeye çalışmak olacaktır. Çocuk gerçekliğine yetişkin bilinciyle girip, o gerçeklikte onu eğitme, geliştirme çabasında olmak, çocuk edebiyatı yazarı için hayli güçtür. Bu sebeple çocuk için yazmak, yetişkinler için yazmaktan daha fazla özen ve hassasiyet gerektirir. Çocuk edebiyatı yazarı, soyut kavramları gelişmemiş, iyiyi kötüden, doğruyu eğriden ayıramayan, koşullandırılmaya müsait, her şekilde taklide hazır, güven dolu, savunmasız bir varlığa hitap etmektedir (Uludağ, 2009: 777)

Herkes yazar olmayacağı gibi, her yazar da çocuk edebiyatı yazarı olamaz. Çocuk yazarı, eserini kaleme almadan önce, hangi yaş grubuna hitap edeceğine karar vermeli ve sonrasında o yaş gurubunun sahip olduğu özelliklere göre eserin konusunu, dilini, bilgi seviyesini sınırlandırmalıdır (Erdoğan, 1989: 19). Hatta kitapta yer alan resimler, çizgiler, renkler, kitabın sayfa kalitesi, arka ve ön kapakta yer alacak resimler, belirlenen yaş grubu çocuklarının beğenilerine, dikkatlerine göre tasarlanmalıdır. Çünkü çocuk için ilk etapta onu cezbeden ve onda okuma merakı uyandıran şey resimler, çizgiler ve renklerdir. Çizgilerin ve renklerin dili, metnin dili ile aynı şeyi söylemelidir çocuğa. Metnin içeriği ve görselliği bütünlük içinde aynı kalitede olmalıdır. Çocuk, her iki açıdan da hayal kırıklığı yaşamamalıdır.

Kaliteli çocuk kitabında aranması gereken belli önemli noktalardan bir tanesi de yazarın kitap içerisinde takındığı tavır ve üsluptur. Bir çocuk kitabında yazar kesinlikle otoriter, yönlendirici bir tavır takınmamalı, okuyucuların algılarına sınırlar koymamalıdır. Yazar her şeyi çok iyi bilen, çok iyi yapan bir yetişkin edasına bürünmemelidir. Çocuğu küçümseyen, ona küçük insan olarak bakan bir anlayışa sahip olmamalıdır. Aksine, okurla beraber meraklanan, idrak eden, sevinen, üzülen bir anlatımı benimsemelidir. Yazar ifadelerinde net olmalı, yanlış anlamalara, kapalı ifadelerle yer vermemeli. Kafasında vermeyi düşündüğü şey ile metnin iletisi net bir biçimde örtüşmelidir. Çocuk kitaplarının konusu, kurgusu, çocuk gerçekliği ve çocuğun ihtiyaçları, yaşı hesaba katılarak seçilmelidir. Çocuğa belli bir ideolojiyi, davayı, dünya görüşünü, inancı benimsetmeyi hedefleyen ve bu doğrultuda hazırlanan kitaplar, çocuk kitapları kapsamında yer almaz. Öz itibarıyla, içinde yaşadığı gerçeklikle dünya üzerindeki bütün çocuklar aynıdır. Dolayısıyla, nitelikli çocuk kitapları, evrensel olan değerlerle zenginleştirilmiş olanlardır. Çocukluk, pek çok şeyin ilk defa öğrenildiği, algılandığı bir dönemdir. Bu dönemde, çocuk bizzatı yaşansa da, kendisi için hazırlanan kitaplardan çok şey deneyimler. Çocuk kitabı, kendi kurgusalılığı içinde çocuğa yenilikler yaşatırken aşırı öğreticilikten, tek taraflı, yanlı, şartlı durumlardan uzak durmalıdır. Yazarın anlatımı, kullandığı dil, metnin estetik ve edebî olma vasfını ortaya koyduğu için sınırlayıcı olmaktan çok, olabildiğince geniş olmalıdır. Okur, yazın evrenin genişliğinde kendini özgür hissetmelidir. Çocuklar ve gençler, kitapların kendilerine verdikleri özgürlük, rahatlık ve huzurla okumayı sevebilmeliler. Çocukların anlayabileceği dilde konuşmak, çocuk dilini birebir yazı dilinde kullanmak değildir. Yazar, çocuğu önemsemeli, ciddiye almalı ve metnin dilini, kurgusunu, onun anlayabileceği gibi tasarlarken, bir yetişkin edebiyatından beklenen bütün estetik endişeleri çocuk kitaplarında da duymalı, ele aldığı metni 'edebî'leştirmelidir (Dilidüzgün, 2003: 97).

Yazarın bir öğretmen edasıyla ders vermesi ve kendi kafasındaki doğruları, fikirleri çocuğa aktarmak, benimsetmek istemesi bir çocuk kitabında karşılaşılan en tehlikeli durumlardan biridir. Tek bir kişinin doğrularını kabul etme ve onlara itaat anlayışı, günümüz modern toplumlarında varlığını artık yitirmiştir. Değişen, küreselleşen dünyamızla birlikte zaman bize insanların tek renk olmadığını gösterdiği gibi; doğruların, güzelliklerin mutlak ve tek olmadığını göstermiştir. Özellikle sanatsal niteliklerini öncelediğimiz çocuk edebiyatı ürünlerinde bu tür taraflı anlatımlar kesinlikle yer almamalıdır (Dilidüzgün, 2000: 282). Dahası çocuklara hitap eden hiçbir çocuk kitabı araçsallaşmamalı ve güdümlü hale getirilmemelidir. Çocuk kitapları da çocuklar gibi net, saf, temiz ve şeffaf, tarafsız, sevgi ve hayat dolu, neşe dolu olma özelliklerini hiçbir zaman kaybetmemelidirler.

Çocuk kitaplarında her şeyi bilen birinin anlatımından öte, her şeyi bilmek isteyen, araştıran, sorgulayan, her şeyi 'ilk defa' öğrenen bir kişinin anlatımı olmalı ve o şaşkınlık, heyecan, içtenlik kelimelere, çizgilere yansımalıdır (Sever, 2012: 31).

Sanat, farklı renklerin, ritimlerin, kelimelerin, kavramların uyumlu bir bütünlük, birliktelik oluşturmasından meydana gelir çoğu kez. Çocuk için sanat söz konusu olduğunda ise, tüm renklerin canlılığı, seslerin cıvıllığı, kelimelerin sevecenliği daha belirginleşmelidir. Neşeden öfkeye, hayalden gerçeğe, ölümden yaşama, savaştan barışa tüm duygu ve düşünceler kendine has bir dille ortaya koyulmalıdır (Darıca, 1997: 138). Çocuk edebiyatı ürünlerinin sadece çocukların okuduğu kitaplar olduğu anlaşılmasın. Kaliteli bir çocuk edebiyatı ürünü, çok farklı yaştan, kesimden yetişkin insanların okuyabileceği nitelikte olabilir. Kapsadığı anlam katmanları bakımından okurlara 'çoklu okuma' imkânı

verebilir. Örneğin, Don Kişot, çocuklara bakan yönüyle komik, eğlendirici, güldürücü, basit olabilir ama yetişkinlere bakan yönüyle de idealist, kararlı, cesur bir kahraman olarak algılanabilir (Bilkan, 2005: 8).

KAYNAKÇA

- ATASEVEN, Fusun. İnandı, Yusuf. (2000). *Çocuk Kitaplarının Çeşitli Yönleriyle İncelenmesi. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri 20-21 Ocak 2000*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara. / Milli Kütüphane No: 2000 AD 8927.
- AYNUR, Pala ve Yıldız, Hasan. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Okum alışkanlığı: Celal Bayar Örneği. *Akademik Araştırmalar Dergisi*.
- AYTAŞ, Gıyasettin. *Okuma Gelişimde Çocuk Edebiyatının Rolü*. TÜBAR-XIII-/2003-Bahar.
- BİLKAN, Ali Fuat. (2005). *Hece Dergisi. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. 'Çocuk Edebiyatı Kavram ve Mahiyet'*. Ankara.
- BACON, Francis. (2011). *Denemeler*. Çev. Hamdullah Benzer. Arya Yayıncılık. İstanbul.
- ÇILGIN, Alev Sinar. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Morpa Yayınları. İstanbul.
- ÇILGIN, Alev Sinar. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Morpa Yayınları. İstanbul.
- DARICA, Nilüfer. (1997). Okulöncesi Dönemde Yaratıcı Sanat Eğitimi. *Okul Öncesi Eğitim Sempozyumu Bildirileri*. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- DAYIOĞLU, Gülten. *Çocuk Yayınları. Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler 11-13 Kasım 1981*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları / Milli Kütüphane No: 1987 AD 2755.
- DAYIOĞLU, Gülten. *Çocuk Kitaplarının Ana Dili Eğitimine Etkisi. Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri. 20-21 Şubat 1997*. Ankara Üniversitesi Tömer Dil Öğretim Merkezi / Milli Kütüphane No: 2001 AD 8502.
- DEMİREL, Şener. (2010). *Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Pegem Yayınları. Ankara.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin. (2000). *Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri 20-21 Ocak 2000*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara. / Milli Kütüphane No: 2000 AD 8927.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin. *Çocuğun Edebiyat Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı. İletişim Ortamlarında Çocuk Birey Sempozyumu Bildiriler Kitabı 13-15 Nisan 1999*. Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları / Milli Kütüphane No: 2005 AD 7018.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin. (2000). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul Üniversitesi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi. Türkçe Eğitimi Bölümü. Doçentlik Başvuru Eseri.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin. (2003). *Çağdaş Çocuk Yazını*. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin. *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No:1815.
- DURSUÑOĞLU, Halit. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- ERDOĞAN, Fatih. (1989). *1985-87 Yerli Çocuk Yazını Ürünlerinin Konusal ve Sayısal Analizi*. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütüphanecilik Bölümü. Yüksek Lisans Tezi. Tez No: 8415, İstanbul.
- ELKİND, David. (1999). *Çocuk ve Toplum*. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara.
- GÖKÇE, Erten. *İlköğretim Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları. 3.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu 05-07 Ekim 2011*. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- GÖKTÜRK, Akşit. (2006). *Sözün Ötesi*. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul/Sever, Sedat. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Tudem Yayınları. İzmir.
- GÜLEÇ, Havise Çakmak. Geçgel, Hulusi. (2005). *Çocuk Edebiyatı-Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*. Kök Yayıncılık. Ankara.
- GÜLERYÜZ, Hasan. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Pegem Yayıncılık. Anlara.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri. *Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2004. Cilt:1. Sayı:1.
- GÜLTEKİN, Ali. (2009). *Çocuk ve Gençlerde Okuma Kültürü Oluşturmada Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Eğitiminin Önemi. Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu 24-25 Mayıs 2008*. Eğitim Sen Yayınları. Ankara. / Milli Kütüphane No: 2010 AD 6941.
- İZGÜ, Muzaffer. (2000). *Çocuk Kitapları Okul Kitaplarının Yerini Almamalıdır. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri 20-21 Ocak 2000*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara. / Milli Kütüphane No: 2000 AD 8927.
- KARATAY, Halit. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Grafiker Yayınları. Ankara.
- KARATAY, Halit. *Karakter Eğitiminde Edebî Eserlerin Kullanımı*. Turkish Studies. Volume6/ Winter 2011.
- KIBRIS, İbrahim. (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Eylül Yayınları. Ankara.
- KURT, Cemil. (2009). *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu 24-25 Mayıs 2008*. Eğitim Sen yayınları. Ankara. / Milli Kütüphane No: 2010 AD 6941.
- MEVLANA, İdris. (2002). *Hece Dergisi. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. 'Oku Ama Canına Okuma!'*. Ankara.
- NAS, Recep. (2002). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ezgi Kitabevi. Bursa.
- NEYDİM, Necdet. (2007). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. . Anadolu Üniversitesi Yayınları
- OĞUZKAN, Ferhan. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- ÖZDEMİR, Emin. (2011). *Eleştirel Okuma*. Kitap Az Yaşamayı Öner. Çetin Altan. Bilgi Yayınevi. Ankara.
- ÖZDEMİR, Emin. (2011). *Eleştirel Okuma*. Aydın Nitelikleri. Mehmet Fuat. Bilgi Yayınevi. Ankara.
- PİAGET, Jean. (2010). *Çocuğun Gözüyle Dünya*. Dost Kitabevi Yayınları. Ankara.
- SEVER, Sedat. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem Yayıncılık. Ankara.
- SEVER, Sedat. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri. 04-06 Ekim 2006*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara. 2007 / Milli Kütüphane No: 2007 BD 4281.
- SEVER, Sedat. (2007). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları
- ŞİRİN, Mustafa Ruhu. (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. Kök Yayıncılık. Ankara.
- TUR, Gürsel. Turla, Ayşe. (1994). *Okul Öncesinde Çocuk. Edebiyat ve Kitap*. Ya-Pa Yayınları. İstanbul.
- TUR, Gürsel. Turla, Ayşe. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk. Edebiyat ve Kitap*. Ya-Pa Yayınları. İstanbul.
- LOKMAN, Turan. (2002). *Çocuk Edebiyatının Problemleri ve Çocuk Hikâyelerinde İletişim Çatışmaları*. EKEV Akademi Dergisi. Yıl: 6 Sayı: 12.
- ULUDAĞ, Erdoğan. *Çocuk Edebiyatı ve Klasik Dönem Örneğinde Nâbî'nin Hayriyye'si*. Turkish Studies. Volume4/ 7 Fall 2009.
- USLUCAN, Fikret. (2002). *'Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Çocuk Edebiyatının Rolü'*. Hece Dergisi. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Ankara.
- UÇAN, Hilmi. (2005). *'Çocuklar Kadar Saf, Temiz Kalabilmek'*. Hece Dergisi. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Ankara.
- UNGAN, Suat. *Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1):218-228 (2008).
- ÜLKER, Köksal. *Çocuk ve Çocuk Tiyatrosu*. Ana Dili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri. 20-21 Şubat 1997. Ankara Üniversitesi Tömer Dil Öğretim Merkezi / Milli Kütüphane No: 2001 AD 8502.
- VURAL, Ülkü. (1985). *"Almanya'da Çocuklara ve Gençlere Yönelik Edebiyat" Türk Dili. Gençlik Yılı Özel Sayısı*.

- YAVUZER, Haluk. (2012). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi Yayınları. Ankara.
- YAVUZER, Haluk. (2011). *Okul Çağı Çocuğu*. Remzi Kitabevi Yayınları. Ankara.
- YÜKSEL, Murat. Muhteva İtibariyle Çocuk Yayınları ile Okul Çağı Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişmeleri Arasındaki İlişkiler. *Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler 11-13 Kasım 1981*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları / Milli Kütüphane No: 1987 AD 2755.
- YILAR, Ömer. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- YALÇIN, Alemdar - Aytas, Gıyasettin. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Akçağ Yayınları. Ankara.
- YARDIMCI, Mehmet. Tuncer, Hüseyin. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Ürün Yayınları.
- ZENGİN, Ahmet Yaşar - Zengin, Nesrin. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Efe Yayınları. İstanbul.